

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

Številka: 103-01/16-2/ EPA 1382-VII
Ljubljana, 21. 9. 2016

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je, na podlagi 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) in drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F), oblikovala naslednje

Mnenje

k Poročilu o delu Inšpektorata Republike Slovenije za delo za leto 2015

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 58. seji 15. 9. 2016 obravnavala Poročilo o delu Inšpektorata Republike Slovenije za delo za leto 2015, ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije.

Komisija **se je seznanila** s poročilom.

Komisija na podlagi predstavitve vsebine poročila Inšpektorata Republike Slovenije za delo (v nadaljevanju: IRSD) ugotavlja, da na področju delovnih razmerij nekatere kršitve ostajajo stalnica (npr. neizplačila plač, neutemeljeno sklepanje pogodb za določen čas, kršitve delovnega časa itd.), tudi njihovo število se veča, četudi je bilo na določenih področjih izrečenih ukrepov statistično gledano leta 2015 manj kot v preteklih letih (zaradi večjega števila opravljenih nadzorov pri večjih delodajalcih).

Komisija je seznanjena, da se IRSD trudi z novimi pristopi spremeniti trende kršenja zakonodaje, v največji možni meri poenotiti svoje delo (gledano primerjalno med posameznimi izpostavami IRSD), povečati število zahtevnejših nadzorov, okrečiti in pomladiti kadrovsko strukturo (na podlagi pripravništev) ter dati poudarek večji operativnosti svojega dela. Komisija omenjene napore IRSD podpira. Kot pomembno možnost za zmanjšanje obremenitev IRSD zaradi povečanega pripada zadev pa na področju delovnih razmerij vidi v okrepitvi mediacijskega reševanja delovnopравниh sporov, ki drugače v praksi lahko trajajo tudi od tri do pet let. Zlasti v segmentu mikro podjetij bi se na takšen način lahko rešil velik delež sporov.

IRSD kot odziv na razmišljanje komisije napoveduje projekt, ki ga bo kmalu začel izvajati. Financiran bo iz evropskih sredstev in na eni strani usmerjen v naloge svetovanja delodajalcem (zlasti malim), na drugi pa v reševanje sporov med delodajalci in delojemalci. Pri tem je ključni namen IRSD dvigniti splošno zavest

delodajalcev in zaposlenih glede pravic iz obveznosti iz delovnih razmerij ter varnosti in zdravja pri delu.

Komisija je bila tudi letos seznanjena z dobrim sodelovanjem IRSD z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, zlasti glede sprememb zakonodaje, na pomanjkljivosti katere je opozarjal IRSD v preteklih letih. Prav tako je bilo potrjeno dobro sodelovanje s socialnimi partnerji, med drugim z Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije in Združenjem delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije. Tudi Trgovinska zbornica Slovenije je izrazila interes po nadaljnjem intenzivnem sodelovanju, tudi na projektu svetovanja delodajalcem, ki ga IRSD napoveduje v prihodnje. Prav tako je pripravljena v okviru svojih pristojnosti pomagati IRSD pri razreševanju problematike kršitev delovnega časa ter zagotavljanja odmorov in počitkov, ki jih je IRSD letos odkril pri enem od članov zbornice (problem: po ugotovljenih kršitvah kršitelj zgolj plača globo, s kršitvami pa nadaljuje). Kot problematični panogi s tega vidika sicer IRSD izpostavlja tudi turizem in storitve varovanja (kršitelji so tu javno znani (zaposleni delajo od 250–300 ur/mesec), a so kršitve izredno težko dokazljive).

IRSD je komisijo seznanil, da je na enem od bolj problematičnih področij, na katerega je opozorila tudi komisija v lanskem mnenju (zaposlovanje za določen čas v medijskih hišah), konec 2015 v sodelovanju s sindikatom in Finančno upravo RS izvedel intenzivno akcijo nadzora v 10 največjih medijskih hišah. V določenem delu so bili doseženi dobri rezultati (redne zaposlitve), v drugih pa je prišlo do preusmeritve iz samozaposlovanja v zaposlovanje prek agencij za posredovanje dela, kar je sicer legalno. Najbolj sporne ostajajo preusmeritve iz statusa samozaposlenega v status samostojnega novinarja, kar je sicer popolnoma enako. Pri tem IRSD poudarja, da v takšnih primerih sodišča odigrajo pomembno vlogo, saj v večini primerov priznavajo obstoj delovnega razmerja za nazaj. IRSD tudi v prihodnje napoveduje nadzore na tem področju.

Po drugi strani pa IRSD navaja ugotovitve o vedno večjem številu ljudi, ki izrecno ne želijo biti v rednih delovnih razmerjih, ker se jim to s stroškovnega vidika ne izplača. Posledično poziva k izenačitvi obremenitve dohodka z davki in prispevki ne glede na pravno podlago, na podlagi katere se delo opravlja. Komisija je ob tem razpravljala tudi o vplivu novih oblik dela, zaposlovanja in ponudbe storitev, ki so v veliki meri povezane z digitalizacijo družbe (npr. Uber kot ponudnik prevozov) in ki na nekaterih področjih že zdaj predstavljajo resno konkurenco klasičnim gospodarskim panogam. Hitrim spremembam pravil in pogojev na trgu dela bo tako gospodarstvu, zaposlenim, zakonodajalcu in nadzornim službam v prihodnje težko slediti, če se nanje ne bodo sistematično pripravili že zdaj - predvsem z medsebojnim sodelovanjem in iskanjem rešitev.

Komisija ugotavlja, da je posredne vzroke za posamezne več let ponavljajoče se kršitve zakonodaje, ki se pogosto prelevijo že v sistemske, mogoče iskati tudi v delovnopравни zakonodaji, ki na veliko področjih ostaja neprilagojena realnim razmeram. S tega vidika bi bilo treba pri obravnavi predlogov zakonodajnih sprememb, ki posredno ali neposredno lahko pomagajo IRSD pri učinkovitejšem delu, preseči pogoste pat pozicije bodisi delodajalske bodisi delojemalske strani (primer urejanja vprašanja minimalne plače, spremembe splošne obremenitve plač,

davka na dobiček pravnih oseb, mini davčna reforma ...). Predstavniki obeh socialnih partnerjev v komisiji so se pri tem zavzeli za boljše razumevanje in sodelovanje v takšnih primerih.

Komisija se zaveda tudi, da posamezna delovna področja IRSD spadajo pod pristojnost več različnih resorjev (sociala, zdravstvo, finance, izobraževanje ...), kar velikokrat povzroča dodatne težave ali zastoje pri premikih na posameznih kritičnih področjih, saj je med posameznimi resorji še vedno premalo sodelovanja.

IRSD glede nadzorstvenega področja varnosti in zdravja pri delu ugotavlja, da se z izboljšanjem gospodarske slike zaznava tudi več pripravljenosti delodajalcev za vlaganje v ukrepe za izboljšanje stanja na tem področju, a da področje trenutno še vedno ostaja problematično. IRSD opaža največ kršitev na področju varnosti iz zdravja pri delu v zvezi z mlajšimi osebami, ki šele začenjajo svojo poklicno pot, oziroma pri starejših, ki so tik pred upokojitvijo. Kot pozitiven trend letos pa navaja zmanjšanje števila smrtnih žrtev, in sicer zgolj 3 smrtne žrtve do konca avgusta 2016 (2015 24 oseb).

IRSD se na področju varnosti in zdravja pri delu pospešeno usmerja v preventivno dejavnost, pri čemer se trudi z nasveti manjšim delodajalcem čim bolj zmanjšati stroške za izpolnjevanje obvez na tem področju. Komisija pri tem ponovno poudarja velik pomen preventivnega delovanja na vseh področjih iz delokroga IRSD, saj se na takšen način lahko najlažje in z najmanj stroški doseže splošno izboljšanje pogojev dela, še zlasti kar se tiče varnosti iz zdravja pri delu. Na tem področju bi bila zlasti za male delodajalce zelo zaželena možnost stalnega kontakta z IRSD, saj pri njih velikokrat do kršitev prihaja bolj zaradi nepoznavanja obvez kot zavestno.

IRSD opozarja, da je bila lani obremenitev inšpektorjev na področju socialnega varstva primerljiva s preteklimi leti, medtem ko je letos prišlo do izrazitega povečanja prijav na tem področju. Slednje je zelo verjetno posledica nekaterih precej medijsko izpostavljenih primerov na tem področju. Za petkrat več pripada zadev kot v preteklih letih je ob obstoječem stanju zaposlenih na IRSD neobvladljivo. Vsaj malo so v pomoč nedavne spremembe Zakona o socialnem varstvu, ki omogočajo drugačen način dela socialne inšpekcije, ki delno razbremenjuje inšpektorje. Tako se bodo inšpektorji na tem področju po novem lahko pospešeno osredotočali na izredne nadzore, saj rezultati rednih nadzorov v zadnjih letih kažejo, da kršitev praktično ni več. Omenjeni pristop sledi že prej navedenemu pristopu nadzora, pri katerem cilj inšpekcijskega nadzora ni golo izkazovanje statističnih rezultatov, ampak dejanski učinek. Komisija je tovrstno razmišljanje v razpravi podprla.

Iz poročila IRSD je možno razbrati, da IRSD glede nadzorstva na področju socialnega varstva ponovno ugotavlja, da se socialno-varstvena dejavnost v večjem deležu izvaja strokovno in zakonito, saj so se očitki v kar 80 % vseh proučenih pobud izkazali za neutemeljene. Komisija pri tem delo inšpektorata ocenjuje kot dodano vrednost za zaposlene v socialnem varstvu, saj s predstavitvijo rezultatov inšpekcijskih nadzorov dobijo ustrezne povratne informacije o njihovem delu, s tem pa se dvigne tudi motivacija in zadovoljstvo z delom. Hkrati se pridružuje opozorilom IRSD, da so zaradi številnih neutemeljenih pritožb zaposleni na centrih za socialno delo preobremenjeni z birokracijo, zato se ne morejo posvečati svojemu osnovnemu

poslanstvu. Zaposleni v socialnem varstvu so sicer pogosto pod velikim pritiskom, kar se kaže tudi v čedalje večjem deležu odsotnih z dela zaradi bolezni (opaža se porast obolevanja za težjimi oblikami bolezni, kar je zaskrbljujoč nov trend), zato bi bilo treba tej problematiki zagotovo nameniti več pozornosti.

* * *

Za poročevalko je bila določena članica komisije mag. Darija Kuzmanič Korva.

Mag. Nuša Zupanec, l.r.
sekretarka komisije

Mag. Peter Požun, l.r.
predsednik komisije